

آفات و بیماری‌های گیاهی
جلد ۷۸، شماره ۱، شهریور ۱۳۸۹

گزارش کوتاه علمی

پارازیتوئیدهای شب‌پره پوستخوار میوه پسته. دکتر محمدرضا مهرنژاد؛ مؤسسه تحقیقات پسته کشور، صندوق پستی ۷۷۱۷۵/۴۳۵، رفسنجان، ایران، mehrnezhad@pri.ir.

شب‌پره پوستخوار میوه پسته (*Arimania komaroffi* Ragonot (Lep.: Pyralidae) در استان کرمان به نام محلی "کراش" معروف است. بر اساس منابع موجود این آفت در سال ۱۳۵۱ از روی خوشه‌های پسته در حومه رفسنجان توسط صامت جمع‌آوری شد (Samet, 1985, Entomologist's gazette, 36: 113-115). این حشره تا اوایل دهه ۱۳۸۰ اهمیت اقتصادی نداشت زیرا جمعیت آن در باغ‌های پسته در حد پایین بود. خسارت آفت کراش پسته به تدریج در باغ‌های پسته رفسنجان افزایش یافت و در حال حاضر در باغ‌های پسته زرنند و سیرجان نیز به طور محدود فعالیت دارد. این حشره قبلاً از مناطق پسته‌کاری یزد، اصفهان و فارس نیز گزارش شده است، در عین حال در شرایط فعلی آفت عمده‌ای در آن مناطق نیست. مطالعات انجام شده در سال‌های اخیر نشان داد که این آفت حداقل ۳ نسل در سال تولید می‌کند. لاروهای شب‌پره پوستخوار میوه پسته از پوست میوه پسته تغذیه می‌کنند اما در ابتدای بهار خسارت آن‌ها شبیه آفت میوه‌خوار پسته (*Recurvaria pistaciicola* Danil. (Lep.: Gelechiidae) می‌باشد. لاروهای حشره قادرند از برگ درختان پسته و همچنین درختان بنه و کسور نیز به خوبی تغذیه کنند. بررسی‌های صحرایی نشان می‌دهد حداقل ۳ گونه زنبور پارازیتوئید به لاروهای کراش حمله می‌کنند. جمعیت این پارازیتوئیدها در سال‌های اخیر رو به افزایش است و بیشترین فعالیت آن‌ها از ماه تیر تا اوایل مهر ملاحظه می‌شود.

زنبور (*Iconella myeloenta* (Wilkinson) (Braconidae: Hymenoptera) یک پارازیتوئید انفرادی است که به لارو شب‌پره پوستخوار میوه پسته حمله می‌کند. این زنبور جمعیت نسبتاً مناسب و پراکنش وسیعی در باغ‌های پسته رفسنجان و رویشگاه‌های پسته وحشی (بنه و کسور) در سیرجان دارد.

محمدرضا مهرنژاد: پارازیتوئیدهای شب‌پره پوستخوار میوه پسته

زنبور (*Habrobracon telengai* Muljarskaya (Braconidae: Hymenoptera) یک پارازیتوئید گروهی است که به لارو شب‌پره پوستخوار میوه پسته حمله می‌کند. جمعیت این گونه در شرایط فعلی در باغ‌های پسته رفسنجان محدود است.

زنبور (*Elasmus* sp. (Hym.: Eulophidae) پارازیتوئید گروهی است که به لارو کامل کراش قبل از ورود به مرحله شفیرگی حمله می‌کند. این زنبور روی خوشه‌های آلوده پسته به آفت پوستخوار میوه پسته فعال است و به صورت پارازیتوئید ثانویه اختیاری (Facultative hyperparasitoid) به شب‌پره پوستخوار میوه پسته و پارازیتوئید اولیه آن *I. myeloenta* حمله می‌کند.

این اولین گزارش از زندگی زنبورهای ذکر شده روی *A. komaroffi* می‌باشد. بر اساس منابع موجود دو گونه اول تا کنون از ایران گزارش نشده‌اند. گونه‌های معرفی شده در این گزارش در مراکز علمی بشرح زیر مورد بررسی قرار گرفت و نمونه آن در کلکسیون‌های آن مراکز نگهداری می‌شود: زنبورهای Braconidae در موزه بوداپست در کشور مجارستان و زنبور Eulophidae در State Pedagogical University, Russia.